

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:1970/36

Karar sayısı:1970/50

Karar günü:24/12/1970

Resmi Gazete tarih/sayı:4.5.1971/13826

İtiraz yoluna baş vuran : Bahçe Asliye Hukuk Mahkemesi

İtirazın konusu: Devlet Su işleri Umum Müdürlüğü Teşkilât ve Vazifeleri hakkındaki 18 Aralık 1953 günlü, 6200 sayılı Kanunun 49. maddesi mahkemece Anayasa'nın 132. maddesine ve eşitlik ilkesine aykırı görülmüş ve yine Anayasa'nın 151. maddesine dayanılarak iptal istemiyle Anayasa Mahkemesine baş vurulmuştur.

I. Olay :

Devlet Su işleri Genel Müdürlüğüne kamulaştırma bedelinin indirilmesi istemiyle açılan ve Bahçe Asliye Hukuk Mahkemesinin 1969/430 esas sayısını alan dâvanın duruşması sırasında davacı vekili 6200 sayılı Kanunun 49. maddesindeki muaflik hükmü uyarınca dava için harç yatırılmadığını açıklamış mahkeme bu maddeyi Anayasa'ya aykırı görerek Anayasa Mahkemesine, başvurulmasına ve dâvanın bekletilmesine 18/3/ 1970 gününde karar vermiştir.

III. Yasa metinleri :

1. İtiraz konusu hüküm :

25 Aralık 1953 günlü, 8592 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Devlet Su işleri Umum Müdürlüğü Teşkilât ve Vazifeleri hakkındaki 18/12/ 1953 günlü, 6200 sayılı Kanunun Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen 49. maddesi (Üçüncü Tertip Düsturun 35. cildinin 105. sayfasında yazılı olduğu üzere) şöyledir:

(Madde 49- Umum Müdürlüğün varidatı kurumlar vergisinden ve muameleleri her türlü yargı, resim ve harçtan muaftır.)

2- Dayanak olarak ileri sürülen Anayasa hükümleri :

6200 sayılı Kanunun 49. maddesinin Anayasaya aykırı olduğu görüşünü desteklemek üzere mahkemece ileri sürülen Anayasa'nın 132. maddesinin birinci fıkrası ve eşitlik ilkesine ilişkin 12. maddesi aşağıdadır.

(Madde 132/1- Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasa'ya, kanuna, hukuka ve vicdanî kanaatlarına göre hüküm verirler.)

(Madde 12- Herkes, dil ,ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye .aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.)

IV. İlk inceleme :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 3/7/1970 gününde Lütfi Ömerbaş, A. Şeref Hocaoğlu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, ihsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Mustafa

Esas sayısı:1970/36
Karar sayısı:1970/50

Karaoğlu ve Muhittin Gürün'ün katılmaları ile yapılan ilk inceleme toplantısında dosyanın eksikliği bulunmadığı anlaşıldığından işin esasının incelenmesi oybirliği ile kararlaştırılmıştır.

V. Esasın incelenmesi :

İtirazın esasına ilişkin rapor, mahkemenin 24/6/1970 günlü, 1969/ 430 sayılı yazısına bağlı gerekçeli karar ve ekleri, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen hüküm, Anayasa'ya aykırılık görüşüne dayanaklık eden Anayasa maddeleri; bunlarla ilgili gerekçeler ve başka yasama belgeleri; konu ile ilişkisi bulunan öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

1- İnceleme konusunun sınırlandırılması :

İtiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu dâvada davacı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, 6200 sayılı Kanununun 49 uncu maddesinde yer alan ve Genel Müdürlüğün işlemlerini "her türlü harçtan muaf tutan" hükmüne dayanarak harç ödemekten kaçınmıştır. 49. madde, ancak davacının harç yatırmaması dolayısıyla söz konusu olduğuna göre, mahkeme 49. maddenin tümünü değil bu maddenin harç muaflığına ilişkin hükmünü uygulama durumundadır. Anayasa'nın 151. ve 22-4-1962 günlü, 44 sayılı Kanununun 27. maddeleri uyarınca mahkemeler ancak bakmakta oldukları dâvalarda uygulanacak hükümleri Anayasa'ya uygunluk denetimi için Anayasa Mahkemesine getirebilirler. O halde inceleme konusunun, beliren duruma göre, sınırlandırılması gerekir.

Bu nedenlere dayanılarak Bahçe Asliye Hukuk Mahkemesinin itirazı dolayısıyla Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenecek konunun 6200 sayılı Kanununun 49. maddesinin Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün işlemlerini her türlü harçtan muaf tutan hükmü ile sınırlandırılmasına 24/12/1970 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

2- İnceleme konusu hükmün dâvalara ilişkin harçları da kapsayıp kapsamadığı sorunu :

Sınırlama kararından sonra inceleme konusu hükmün dâvalara ilişkin harçları, bir başka deyimle yargı harçlarını da kapsayıp kapsamadığı sorunu ortaya atılmış ve bu kez görüş ayrılığı belirdiğinden sorunun incelenmesi ve çözümlenmesi gerekmiştir.

6200 sayılı Kanununun 49. maddesinde aynen "Umum Müdürlüğün... muameleleri her türlü ..... harçtan muafıdır." diye yazılıdır. Aynı kanununun 1. maddesi uyarınca katma bütçeli bir tüzel kişi olan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün işlemleri sırasında ve işlemleri yüzünden davacı veya dâvâlı durumuna gelmesi olağandır. Davacı veya dâvâlı olmak ve bu durumların gereklerini yerine getirmek elbette ki bir tüzel kişinin (49. maddedeki deyimle) başlıca "muamele"leri arasında yer alır. Nitekim Genel Müdürlüğe ilişkin dâvalarla icra işlerini her evresinde takip etmenin bir görev olarak 6200 sayılı Kanunla Devlet Su İşleri Hukuk Müşavirliğine verilmiş bulunması (Madde 14) bu konudaki işlerin Genel Müdürlüğün "muamele" leri kapsamına girdiğini, teyit eylemektedir.

Aslında sorun Devlet Su İşlerinin yargı harçları muaflığından yararlanıp yararlanamayacağı değil 6200 sayılı Kanununun 49. maddesindeki harç muaflığı hükmünün hukukî değer ve uygulanma olanağı taşıyıp taşımadığıdır. Bir başka deyimle Devlet Su İşleri bu hükmüne dayanarak ya yargı harçları muaflığından da yararlanacak; yahut da harç bakımından hiçbir muaflıktan yararlanamayacak ve hüküm ölü doğmuş olacaktır. Çünkü bilindiği üzere harç, yasada yazılı belirli mercilerin yasaya dayanarak yaptıkları belirli işlemler için ilgililerin yine yasada yazılı tarifelere göre yerine getirmek zorunda buldukları akçalı bir yükümdür. 2/7/1964 günlü, 492 sayılı Kanununun 1. maddesiyle harç kapsamına alınan dokuz konudan hiçbiri bu yönden ötekine göre değişik durumda değildir. Söz gelimi yargı harçları da, tapu ve kadastro harçları da, trafik harçları da yasada belirtilen mercilerin harç tarifelerine giren birtakım işlemlerinden dolayı yine bu mercilerce ödetilen paralardır.

Ancak bu işlemler hiç bir vakit kendiliğinden oluşmaz; harç konusu işlemin yapılmasını isteyen veya tutumu, davranışı ile böyle bir işleme yol açan bir ilgilinin varlığı, yani görevli merciin yapacağı işlemlerle gerçek veya tüzel kişi arasında bağlantı bulunması şarttır. İşte bu bağlantı o kişiye ilişkin "muamele" yi oluşturur. 6200 sayılı Kanununun 49. maddesiyle Genel Müdürlüğün muamelelerine harç muaflığı tanıdığı; oysa yargı harçlarının mahkemelerin ve icra dairelerinin yaptıkları işlemlerden doğduğu; onun için de muaflık kapsamı dışında kaldığı yolunda bir görüş yukarıda da değinildiği üzere harç konusu işlemlerin tümü için geçerli olmak gerekir. Böyle olunca da kanun koyucunun 49. maddedeki hükmü Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne harç muaflığı tanımak için değil yalnızca tanımış görünmek üzere tedvin ettiği yahut da hukukî değeri ve uygulanma olanağı bulunmayan bir buyruğa yasa içinde yer verdiği gibi bir sonuç kendiliğinden ortaya çıkar ki kanun yapıcıya böyle bir tutumu araştırmanın yasama, kavramı ile bağdaşır yönü olamaz.

Öte yandan harç alınmaması kişilerin bakımından ise "muaf", işlemler bakımından ise "istisna" terimlerinin kullanılması herkesçe bilinen ve güdülen ereğe de uygun bir anlatım tarzıdır. Nitekim 492 sayılı kanunda da bu deyimlere yer verilmiştir. Söz gelimi yargı harçlarına ilişkin Birinci Kısımda 13. madde harçtan müstesna işlemleri, 14. madde ise harçtan muaf olan kişileri açıklamaktadır. 6200 sayılı kanununun 49. maddesinde "istisna" dan değil "muaf" ıktan söz edilmiştir. Böyle olunca da hükmün harç muaflığının Genel Müdürlüğün "muamele" lerine değil doğrudan doğruya Genel Müdürlüğe yöneldiği yolunda anlaşılmaya ve konuyu bu yoldan da aydınlatmağa elverişli bulunduğu düşünülebilir.

Son olarak 49. maddedeki "her türlü ..... harç" deyiminin de muaflık hükmünün kanunla harca bağlanan bütün konular ve bu arada da yargı harçlarını kapsadığını ayrıca teyit eylediğine ve 492 sayılı kanununun 132. maddesiyle özel kanunlardaki harç muaflık ve istisnalarının saklı tutulduğuna işaret edilmesi yerinde olacaktır.

Yukarıdan beri açıklananlarla vanlan sonuç şudur : inceleme konusu muaflık hükmü yargı harçlarını da kapsamaktadır. Kani Vrana, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

3- İnceleme konusu hükmün Anayasa'ya aykırı olup olmadığı sorunu :

İtiraz yoluna başvuran mahkeme Anayasa'ya aykırılık görüşünde özellikle Anayasa'nın 132. maddesinin birinci fıkrasına dayanmakla birlikte gerekçesinde eşitlik ilkesine de dokunmuş olduğundan önce bu yön üzerinde durulacaktır.

6200 sayılı Kanununun 1.'maddesine göre Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü yerüstü ve yeraltı sularının zararlarını önlemek ve bunlardan çeşitli yönleriyle yararlanmak ereğini güden, tüzel kişiliği ve katma bütçesi olan bir kuruluştur. Gerek bu madde gerekse görev ve yetkileri ayrıntılarıyla açıklayan 2. madde kuruluşun, gördüğü işlerin kamu hizmeti niteliğinde ve bu hizmetler bakımından Anayasa'nın 10. ve 41. maddelerinin Devlete yüklediği iktisadî ve sosyal ödevlerin bir bölümünün yerine getirilmesi ile görevlendirilmiş olduğunda kuşku bırakmamaktadır. Genel Müdürlüğün gelirleri arasında "Devlet Bütçesinden yapılacak yardımlar" da yer almıştır. (Madde 38) Devlet Su İşlerinin 1970 yılı Bütçe Kanununda (30/5/1970 günlü, 1277 sayılı Kanun) Hazine yardımı 2,815,461,292 genel toplamı gelirler arasında 2,461,854,290 liradır. Demek ki idarenin başlıca gelir kaynağı Hazine yardımıdır.

Özetlemek gerekirse; yukarıda açıklananlarla da belirlendiği üzere, Devlet Su İşleri idaresi Devlet görevlerinden belli bir bölümünün bu görevlere ilişkin Devlet gelirleriyle birlikte genelbütçeden ayrılarak katma bütçeli bir kamu tüzel kişiliği biçiminde örgütlenmesiyle oluşmuştur.

Esas sayısı:1970/36
Karar sayısı:1970/50

Başka deyimle bu kuruluş Devlet kesiminin kendine özgü bütçesi olan bir bölümünü teşkil etmekte ve giderlerinin büyük kısmı da Hazine yardımı ile karşılanmaktadır.

12. maddenin birinci fıkrası hükmü incelendikte görülecektir ki Anayasa'nın mutlak olarak yasaklandığı gerçek kişilerin kanun karşısında dillerine, ırklarına, cinsiyetlerine, siyasi düşüncelerine, felsefi inançlarına, din ve mezheplerine göre farklı muamele görmeleridir. Bunların dışında kanun önünde eşitlik ancak niteliklerde benzerlik halinde söz konusu olabilir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün yukarıda belirtilen bünyesine göre bu kuruluşla öteki yargı harcı yükümlüleri arasında bir nitelik benzerliği yoktur. Genel Müdürlüğe tanınan muaflık esasen en büyük bölümünü Devletin sağladığı gelirin tümünün kuruluşun gördüğü kamu hizmetine yönetilmesi ereğini gütmekte; kamu yararına, başka deyimle haklı nedene dayanmaktadır. Şu duruma göre kuruluşa Anayasa'nın 12. maddesinin ikinci fıkrasının yasakladığı çeşitten bir imtiyaz tanındığından da söz edilmesinin yeri olamaz. Öte yandan muaflığın bir davada Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün karşısında bulunan kimselerin haklarının zedeleyici bir yönü de yoktur. Çünkü Devlet yalnızca Genel Müdürlüğün ödemek zorunda kalacağı yargılama harçlarından vazgeçmiş bulunmakta; ve muaflık hükmü haklı çıkması halinde, uygulamalarda da gördüğü üzere, karşı tarafın yaptığı giderleri kanun çerçevesi içinde geri almasını engellemektedir.

İnceleme konusu hükmün Anayasa'nın 132. maddesinin birinci fıkrasına aykırı olduğu iddiasına gelince : Bu fıkra hâkimlerin görevlerinde bağımsız olduklarını; hüküm verirken kendilerini yalnızca Anayasa'nın, kanunun, hukukun ve vicdanî kanaatlarının bağlayacağını belirlemektedir. Bir mahkemenin, hüküm verirken uymak zorunda kaldığı yasalar yalnızca Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundan ibaret değildir. Dâvanın konusuna ilişkin ve anlaşmazlığı çözmeye yararlı tüm yasaları, hâkim gözönünde tutmak ve uygulayacağı kanun hükümlerini başka kanunların getirdiği değişikliklerle birlikte değerlendirmek zorunluğundadır. Olayda 6200 sayılı yasa da uygulanması gerekli bir kanun olarak mahkemeyi bağlar ve bu bağılılık Anayasa'nın 132. maddesinin birinci fıkrasına aykırı düşmek şöyle dursun, o fıkradaki buyruğun bir gereği ve sonucu olarak ortaya çıkar, Kaldı ki mahkeme Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 413., 416. ve 417. maddelerini, yalnızca 6200 sayılı Kanunun 49. maddesindeki muaflık hükmünü, yani Devlet Su İşleri Genel müdürlüğünden yargı harcı alınamıyacağını gözönünde tutarak uygulayabilme durumunda da bulunmaktadır.

Özetlenecek olursa : 6200 sayılı Kanunun 49. maddesinin Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü işlemlerini her türlü harçtan muaf tutan hükmü Anayasa'ya aykırı değildir ve itirazın reddi gerekir.

VI. SONUÇ :

1- Sınırlandırma karan uyarınca inceleme konusu yapılan 6200 sayılı Kanunun 49. maddesindeki Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü işlemlerinin her türlü harçtan muaf bulunduğuna ilişkin hükmün yargı harçlarını da kapsadığına Kani Vrana, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile;

2- İtiraz ve inceleme konusu hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine oybirliğiyle;

24/12/1970 gününde karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

üye

Üye

Esas sayısı:1970/36
Karar sayısı:1970/50

Hakkı Ketenoğlu

Lütfi ömerbaş

Celalettin Kuralmen

Fazıl Uluocak

Üye

Sait Koçak

Üye

Avni Givda

Üye

Nuri Ülgenalp

Üye

Şahap Arıç

Üye

Recai Seçkin

Üye

Ahmet Akar

Üye

Halit Zarbun

Üye

Kâni Vrana

Üye

Muhittin Gürün

Üye

Şevket Müftügl

Üye

Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

"620 sayılı Devlet Su işleri Umum Müdürlüğü Teşkilât ve Vazifeleri Hakkında Kanun" un 49. maddesinde, "Umum Müdürlüğün varidatı kurumlar vergisinden ve muameleleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır" hükmü yer almıştır.

1- Vergi, resim ve harç gibi yükümler yükleyen yasa hükümlerinin, yorum yoluyla genişletilme veya istisna yahut muaflık getiren madde kapsamlarına aynı suretle anlamlar verilerek geniş bir alanda uygulanma olanağının bulunmadığı hukukun bilinen kurallarındandır. Gerçekten 492 sayılı Harçlar Yasasının 13. maddesi, işlemleri harçtan müstesna; 14. maddesi de kişileri harçtan muaf tutmuştur. 49. maddede genel kuraldan ayrılma açıkça "muameleler" bakımından öngörüldüğüne göre, "muaf" sözcüğünden hareket olunarak, bu ayrıcalığın genel müdürlüğün uhdesine kanunen verilmiş görev ve ödevlerin yerine getirilmesine ait muamelelerden başka hükmi şahsiyet olmanın tabii sonucu bulunan tasarruf ve işlemleri de kapsadığı ileri sürülemez. Şayet 49. madde böyle bir amaç gütmüş ve Genel Müdürlüğün hükmi şahıs olması bakımından yapabileceği bütün muameleleri de harç, resim ve vergi muafiyeti içinde mütalâa etmiş olsaydı, aynı yasanın geçici ikinci maddesi ile, genel müdürlüğün diğer hukukî muamelâtı için ayrıca harç ve resimden muafiyet hükmü getirmezdi. 49. maddenin, geniş bir şekilde anlaşılması, geçici 2. maddeyi gereksiz hale getirir kir, bu da 49. madde ile güdülen amacın genel müdürlüğün kanun ile kendisine verilen ödev ve görevleri yerine getirme hususundaki muamelelerinin harçtan müstesna tutulduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

2- Anayasa'nın 31. maddesine göre, herkes, meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya dâvâlı olarak, iddia ve savunma hakkına sahiptir. Genel Müdürlük, hakkını veya menfaatini ihlâl eden işlem ve davranışlara karşı adli veya idarî yargı mercilerinde dâva açma yoluna gidebilir. Genel Müdürlüğün bu safhada dâva açmaya ve dâva

Esas sayısı:1970/36
Karar sayısı:1970/50

dilekçesi düzenlemeye yönelik işlemleri, iç bünyede cereyan eden muamelelerdendir, ve esasen bu gibi iç bünye muameleleri bizatihi harca da tabî değildir. Diğer taraftan dâva dilekçesinin kaydı ameliyesi ile başlayıp hüküm ile sona eren ve böylece muhtelif usulî safha ve işlemlerden oluşan dâva mefhumunu, genel müdürlüğün muamelesi veya iç bünye işleminin devamı saymaya da hukuken imkân yoktur. Öyleyse bir dâvanın harçtan muaf olup olmadığı yasanın açık hükmü ile anlaşılır. Gerçekten 492 sayılı Harçlar Yasası'nın 125. maddesi diğer kanunların özel harç bağışıklığı hükümlerini saklı tutmuş ise de, 6200 sayılı Yasa'nın sözü edilen 49. maddesi, dâva harçları yönünden ayrı bir hüküm getirmiş değildir.

3- 49. maddede "her türlü" deyiminin yer almış olması genel müdürlüğe her türlü harç bağışıklığını veremez. Eğer "her türlü..... harç "deyimi içine taşınmaz malların devri ve ferağ harçları da dahil idi ise, yukarıda da açıklandığı üzere geçici ikinci madde ile getirilen harç muafiyeti hükmünün ayrıca konulması sebebi izah olunamaz.

Bütün bu hususlar, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından açılan istimlâk bedelinin tenkisi dâvasında 49. maddenin uygulanma yeri olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Oysaki Anayasa'nın 151. maddesi uyarınca bir dâvaya bakmakta olan mahkeme, o dâvada uygulanacak kanun hükmünü Anayasa'ya aykırı görmesi halinde itiraz yolu ile işi Anayasa Mahkemesine getirebilir. 49. maddenin bu dâvada uygulanma yeri bulunmadığı ve yapılan itirazın görev noktasından reddi gerekeceği kanaati ile 24/12/1970 günlü kararın 1 No. lu bendinde açıklanan "sınırlandırma kararı uyarınca inceleme konusu yapılan 6200 sayılı Kanunun 49. maddesindeki Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü işlemlerinin her türlü harçtan muaf bulunduğuna ilişkin hükmün yargı harçlarını da kapsadığı" yolundaki çokluk görüşüne karşıyız.

Üye
Kani Vrana

üye
Ahmet H. Bayacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

6200 sayılı Kanunun 49. maddesinde : "Umum Müdürlüğün varidatı Kurumlar Vergisinden ve muameleleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır" denilmektedir, iptali istemine konu olan iş, maddenin mahkeme harçları yönünden Umum Müdürlüğe bir muaflık tanıyıp tanımadığı noktasında toplanmaktadır. Mahkememizce işe el koyabilmek için, herşeyden önce, Anayasa'nın 151. ve 44 sayılı Kanunun 27. maddesinin birinci fıkrasında açıklanan hukukî durumun gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti gerektir. Yani dâvaya bakan mahkemenin 6200 sayılı Kanunun 49. maddesini uygulama durumunda olup olmadığı incelenmeli ve sonucuna göre gerekli karar verilmelidir. Gerçekten 6200 sayılı Kanunun 49. maddesinde Umum Müdürlüğün muamelelerinin harçtan muaf olduğu belirtilmektedir. Harca konu olan işte bu tüzel kişiliğin muamelesi yoksa, bunun sonucu olarak 49. maddenin uygulanması mahkemece söz konusu edilemeyecek, dolayısıyla Anayasa'nın 151. ve 44 sayılı Kanunun 27. maddesinde öngörülen dâva şartı gerçekleşmeyecektir.

6200 sayılı Kanunun 49. maddesinde sözü edilen muamele, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün hukukî muameleleridir. Doktrinde : "Hukukî muamele; usulce taraf tanınan bir veya

Esas sayısı:1970/36
Karar sayısı:1970/50

birkaç kişinin, bir hakkın veya bir hukuk ilişkisinin tesisi, değiştirilmesi veya kaldırılması sonucuna matuf irade açıklamalarıdır" diye tanımlanmaktadır. (Bakınız: A. Siegwart - A. Von Tarh : Allgemeiner Teildeş Schweizerischen Obligatio-nen-rechts, 1942 Zürich, sahife 133). Şu halde Umum Müdürlüğün münferiden veya hasım ya da ortak mevkiinde olan kişi ile müştereken, bir hakkı veya hukukî ilişkiyi tesis etmeleri veya değiştirmeleri ya da ortadan kaldırmaları amacım güden irade beyanlarının varlığı gereklidir. Genel Müdürlüğün ihtilaflı olan bir meseleyi mahkemeye getirmesi muhakkak ki açıklanan anlamda bir hukukî muameledir. 492 sayılı Harçlar Kanuna bağlı (1) sayılı tarifede yazılı başvurma harcının ödenmesi bu nedenle söz konusu olamaz. Fakat mahkemeye başvurulmasından sonra mahkemece verilen karar veya ilâmın, taallük ettiği harçtan muaf sayılmasına imkân yoktur. Çünkü bu karar veya ilâm Genel Müdürlüğün bir hukukî muamelesi değil, mahkemenin muamelesidir. Mahkeme kendisine taraflarca getirilen ihtilaflı meseleyi, tarafları dinleyerek, fakat onların iradeleri ile asla bağlı olmadan bir çözüm şekline bağlar. Bu çözüm şeklim tespit eden ilâm tarafların muameleleri olmak niteliğinden yoksundur. Yukarıda açıklandığı üzere, hukukî muamele, tarafların serbest iradelerine dayanmaktadır. Karar veya ilâm, Genel Müdürlüğün serbest iradesiyle meydana gelen bir hukukî muamele olmaktan uzaktır. Şu halde Genel Müdürlük, mahkeme karar veya ilâmının gerektirdiği harcı ödemekle yükümlüdür. Çünkü muafılığı tespit eden 6200 sayılı Kanununun 49. maddesinde, Genel Müdürlüğün kendi muamelelerinden harç ödemekle yükümlü olmadığı belirtilmiştir. Meselâ Borçlar veya ticaret veya sair kanunlarda yazılı sözleşmelerin veya düzenlenmesi öngörülen belgelerin gerektirdiği harçları Genel Müdürlük ödemeyecektir. Çünkü bütün bu sözleşme veya belgeler Genel Müdürlüğün serbest iradesi mahsulü olarak düzenlenmektedir. Oysa çoğunluk kararı taraflarına serbest iradesi dışında mahkemece verilen karar ve ilâmlardan dahi Genel Müdürlüğün harç ödemekle yükümlü tutulamayacağı esasını benimsemiş ve bu esastan hareketle maddenin Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna varmıştır. Genel Müdürlük muamelesi olmıyan bir işte 49. maddenin uygulanması söz konusu olamaz, ve dolayısıyla Anayasa'nın 151. ve 44 sayılı Kanununun 27. maddesi uyarınca mahkemenin dâvada uygulayabileceği bir hükmün varlığı kabul edilemez. Hâl böyle olunca dâva açmaya yetkisi bulunmıyan mahkemenin başvurusunun bu nedenle reddi gerekir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle çoğunluk kararının 2 numaralı bendinde yazılı gerekçeye katılmıyorum.

Üye

Şevket Müftügil